

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobce: **Ing. J. F.**, zast. Mgr. Lucíí Růžičkovou, advokátkou se sídlem Jana Růžičky 1165/2a, Praha 4, proti žalovanému: **Finanční arbit**, se sídlem Legerova 1581/69, Praha 1, za účasti: **NN Životní pojišťovna N. V.**, pobočka pro Českou republiku, IČ: 407 63 587, se sídlem Nádražní 344/25, Praha 5, zast. Mgr. Evou Novákovou, advokátkou se sídlem Ovocný trh 573/12, Praha 1, ve věci žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 6. 2019, č. j. FA/SR/ZP/40/2018-53, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2021, č. j. 9 Af 32/2019-70,

t a k t o :

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2021, č. j. 9 Af 32/2019-70, **se zrušuje.**
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 6. 2019, č. j. FA/SR/ZP/40/2018-53, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o žalobě ani kasační stížnosti.
- IV. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení o žalobě **7114 Kč** k rukám zástupkyně žalobce, Mgr. Lucie Růžičkové, advokátky, do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- V. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti **9114 Kč** k rukám zástupkyně žalobce, Mgr. Lucie Růžičkové, advokátky, do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- VI. Osoba zúčastněná na řízení **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o žalobě ani o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce se žalobou domáhal přezkoumání v záhlaví uvedeného rozhodnutí, kterým žalovaný zamítl námitky žalobce a podle § 16 odst. 2 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), potvrdil usnesení finančního arbitra ze dne 6. 5. 2019, č. j. FA/SR/ZP/40/2018 – 50 (dále jen „usnesení o zastavení“), kterým bylo podle § 14 odst. 1 písm. b) téhož zákona zastaveno žalobcem zahájené řízení.

[2] V projednávaném případě je sporné, zda usnesení o zastavení je zákonné. Žalobce byl přesvědčen, že důvodem pro zastavení řízení podle § 14 odst. 1 písm. b) zákona o finančním arbitrovi nemůže být jakákoliv forma nesoučinnosti, nýbrž že se musí jednat o nesoučinnost „potřebnou“. Žalovaný však odmítá, že by ústní vysvětlení nemohlo vést k získání dalších informací ke sporu.

[3] Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) rozsudkem ze dne 21. 4. 2021, č. j. 9 Af 32/2019-70 (dále „napadené rozhodnutí“), žalobu zamítl.

[4] Městský soud míní, že žalovaný důvodně vyzval žalobce k podání ústního vysvětlení a byl k tomu oprávněn na základě § 12 odst. 5 zákona o finančním arbitrovi. Bylo na žalobci, aby na výzvy arbitra relevantně reagoval a požadovanou součinnost poskytl.

II. Kasační stížnost žalobce a vyjádření žalovaného

[5] Žalobce (dále „stěžovatel“) podal proti napadenému rozhodnutí městského soudu v zákonné lhůtě z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. kasační stížnost.

[6] Stěžovatel namítá příliš formalistický náhled městského soudu. Městský soud posuzuje spor pouze z pohledu toho, zda zákon umožňuje žalovanému činit procesní kroky (zastavení řízení), ale již se nezabývá tím, zda jsou vůbec naplněny předpoklady pro zastavení řízení. Účelem § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi je případná pomoc spotřebiteli. Nemá sloužit k nucené výpovědi či vyšetřování. Z oprávnění žalovaného vyzvat stěžovatele k podání ústního vysvětlení se nesmí stát prostředek šikanózního jednání. Žalovaný měl dostatek důkazů pro vydání meritorního rozhodnutí. Stěžovatel na tento závěr usuzuje z toho, že byl vyzván žalovaným k vyjádření se ke shromážděným podkladům pro vydání rozhodnutí. Městský soud sice předslal, že výzva k seznámení se s podklady obecně neznamená nemožnost pokračovat ve shromažďování dalších důkazů, pokud to vyžaduje skutkový stav, ale už se nezaobíral tím, zda tato situace v řízení skutečně nastala.

[7] Žalovaný se systematicky a opakovaně dotazuje stěžovatele na skutečnosti, o kterých dopředu ví, že je pro rozhodnutí ani nevyužije. Tímto prodlužuje lhůtu pro vydání rozhodnutí. V předmětném sporu žalovaný zcela významně překročil lhůtu pro vydání rozhodnutí. Pochybení lze shledat i v jeho nečinnosti. Žalovaný je ve svém rozhodování veden antipatií ke stěžovateli či jeho právnímu zástupci. Je si vědom

pokračování

nedůvodnosti a nezákonnosti nařízení ústního jednání a s možností podání ústního vysvětlení pracuje jako s jednou z forem prodloužení řízení.

[8] Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu plyne, že důvodem pro zastavení řízení nemohou být jakékoliv vady, ale vady takové intenzity, že v řízení nelze pokračovat (srov. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 2 Azs 76/2015-24). Zastavení řízení není trestem, ale řešením v případech, ve kterých nelze pokračovat v řízení. V nyní posuzované věci mohl žalovaný rozhodnout na základě jemu dostupných důkazů i bez ústního vysvětlení stěžovatele.

[9] Stěžovatel nesouhlasí ani s tím, že městský soud dovozuje, že řízení před žalovaným je hybridem mezi zásadami formální pravdy a projednací a zásadami oficiality a vyšetřovací.

[10] Žalovaný považuje rozsudek za věcně správný a kasační stížnost za nedůvodnou a odkazuje na dosavadní rozhodovací praxi městského soudu. Vzhledem k obdobným právním námitkám odkazuje na své předešlé vyjádření a usnesení ve věci. Zástupce stěžovatele opakovaně žalovanému doručuje vzorové návrhy a typově shodná podání, které nereflktují skutkový stav. Zástupce zastupoval před žalovaným 11 různých spotřebitelů, jejichž řízení byla zahájena obsahově téměř stejnými návrhy, se stejnou obecnou právní argumentací. Zástupce snižuje věrohodnost stěžovatele. Žalovaný je oprávněn rozhodovat ve sporech v obdobném postavení jako soud, nedisponuje ale takovými procesními nástroji jako v řízení před soudem, což mu ztěžuje práci. Vysvětluje v podrobnostech, jaké je jeho postavení, a uzavírá, že jeho rozhodnutí potřebuje mít pevné základy. Míní, že v souladu se svým postavením komunikoval se stěžovatelem a pomáhal mu; to je ale naopak vyváženo právem požadovat po stěžovateli potřebnou součinnost.

[11] Podle žalovaného ke dni vydání výzvy k seznámení stěžovatele s podklady pro vydání nálezu nelze vztahovat okamžik počátku plynutí lhůty pro vydání rozhodnutí. Má za to (a opakovaně to uvádí, že byly dány důvody pro pokračování v dokazování. Striktně odmítá vyjádření stěžovatele, že skutečnosti zjišťované pomocí ústního vysvětlení nemají vliv na další průběh řízení či dokazování. Nesouhlasí ani s namítanou nezákonností rozhodnutí o zastavení řízení. Žalovaný postupoval tak, aby spolehlivě zjistil skutkové okolnosti týkající se uzavření a trvání pojistné smlouvy. K podání ústního vysvětlení se nejdříve dostavil stěžovatel bez svého zástupce (který ho předtím bez jeho vědomí omluvil), poté se dostavil pouze zástupce bez stěžovatele (který se omluvil až v den podání ústního vysvětlení). Z podání ústního vysvětlení neměl žalovaný žádné informace, neboť stěžovatel bez zástupce nechtěl podat ústní vysvětlení a žalovaný se nechtěl dotazovat na podrobnosti skutkového stavu zástupce stěžovatele, neboť ten nemůže vědět podrobnosti skutkového stavu. Dostavit se k podání ústního vysvětlení není pro stěžovatele nevhodné, protože trvale bydlí v Praze. I přesto neposkytl potřebnou součinnost.

[12] Žalovaný odmítá námitku šikanózního postupu i tvrzení, že požadavkem ústního vysvětlení chtěl řízení prodlužovat nebo stěžovatele v nějakém smyslu trestat. Žalovaný rozhoduje v souladu se zásadou materiální pravdy a odmítá rezignovat na bližší dokazování a paušalizovat tím případy jednotlivých spotřebitelů. Stěžovatel řízení zbytečně prodlužoval, nebyl totiž ochoten dorazit k podání ústního vysvětlení.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[13] Kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná.

[14] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[15] Kasační stížnost je důvodná.

[16] Právními otázkami rozhodnými pro nyní projednávanou věc se zabýval rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 12. 2022, č. j. 2 Afs 145/2020-28, ve věci v řadě ohledů skutkově a právně podobné. Nejvyšší správní soud tedy i nyní projednávanou věc posoudil obdobně.

III. 1. Dosavadní průběh řízení a rozhodné skutečnosti

[17] Ze správního spisu plyne, že dne 4. 1. 2018 podal stěžovatel k žalovanému návrh na zahájení řízení o vydání bezdůvodného obohacení s příslušenstvím. Tvrdil, že pojistná smlouva investičního životního pojištění strategie (U150) č. 78276045 (dále jen „pojistná smlouva“), uzavřená dne 18. 6. 2007 s NN Životní pojišťovnou N.V., pobočkou pro Českou republiku (dále jen „instituce“), je neplatná.

[18] Dne 5. 2. 2018 vyzval žalovaný stěžovatele k odstranění nedostatků návrhu a doložení blíže určených důkazních prostředků nebo důkazů: pojistné podmínky a veškerou komunikaci stěžovatele s institucí, úplné a srozumitelné vyličení rozhodných skutečností k popisu průběhu předmluvní fáze pojistné smlouvy, jaké předmluvní a smluvní dokumenty mu byly předloženy a zda pojistné podmínky tvořily pevně svázaný sešit.

[19] Stěžovatel na výzvu odpověděl dne 22. 2. 2018 přiložením pojistných podmínek a doložením jemu dostupné dokumentace. Zároveň sdělil, že si s odstupem času na podrobnosti okolo uzavření smlouvy nepamatuje. Vybavuje si pouze, kdo ho oslovil, kdo pro něho spravoval veškeré produkty, a uvádí, že z jeho iniciativy byla uzavřena předmětná smlouva. Před uzavřením smlouvy stěžovatel neobdržel žádné předmluvní ani smluvní dokumenty a nevzpomíná si, zda pojistné podmínky byly svázané v sešit. Mezi stěžovatelem, institucí a žalovaným pokračovala písemná korespondence. Dne 14. 8. 2018 žalovaný vyzval instituci a stěžovatele k seznámení se s podklady pro vydání nálezu. Ve výzvě mimo jiné uvádí, že „*nevyplyne-li po provedeném seznámení s podklady potřeba dalšího doplnění shromážděných podkladů, vydá finanční arbitr bez zbytečného odkladu nález...*“.

[20] Následně instituce a stěžovatel vyzvali žalovaného k zaslání spisového materiálu. K tomu se vyjádřil stěžovatel dne 24. 9. 2018. Dne 22. 10. 2018 vyzval žalovaný stěžovatele

pokračování

a instituci k podání ústního vysvětlení. Instituce podala ústní vysvětlení. Stěžovatel se jednou dostavil k podání ústního vysvětlení, ale bez svého zástupce (který stěžovatele předem omluvil), poté se dostavil pouze zástupce (a stěžovatele omluvil dostatečně). Stěžovatel požádal žalovaného o zaslání otázek. Ty mu ale žalovaný neposlal. Následně stěžovatel žalovanému poslal své vyjádření. Dále byla podána stížnost na nečinnost žalovaného. K té se žalovaný vyjádřil a odmítl svoji nečinnost. Žalovaný nakonec rozhodl usnesením o zastavení správního řízení. Důvodem pro to byla nečinnost stěžovatele, který se k podání ústního vysvětlení nedostavil, ačkoli je žalovaný považoval za potřebné.

III. 2. Postavení finančního arbitra a principy řízení před ním

[21] Institut finančního arbitra vznikl na základě zákona o finančním arbitrovi, a to v rámci harmonizace českého práva s právem EU. Nezbytnost takového institutu vyplývala zejména z čl. 10 směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/5/ES ze dne 27. 1. 1997 o přeshraničních převodech (zrušena Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES), doporučení Evropské komise 98/257/ES ze dne 30. 3. 1998 o principech uplatňovaných pro osoby odpovědné za mimosoudní urovnání spotřebitelských sporů, doporučení Evropské komise 2001/310/ES ze dne 4. 4. 2001 o zásadách, jež se týkají mimosoudních orgánů při konsensuálním řešení spotřebitelských sporů, a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2560/2001 ze dne 19. 12. 2001 o přeshraničních platbách v eurech. Účel zákona o finančním arbitrovi je, aby řízení co nejefektivněji směřovalo k co možná nejrychlejší nápravě ve prospěch stěžovatele v případě, že jeho žádost je oprávněná. Žalovaný je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů. Rozhoduje na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem. Žalovaný je povolán (namísto soudu) k tomu, aby rozhodl spor jako nezávislá a nestranná instituce (viz § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). I když je finanční arbitr nezávislým orgánem, jeho podstatným rysem má být pomoc spotřebiteli. Ochrana spotřebitele je i jedním z významných cílů právních aktů EU uvedených výše, ze kterých plynul požadavek na vytvoření mimosoudního orgánu na řešení sporu.

[22] Řízení před žalovaným odpovídá spornému řízení podle § 141 správního řádu, ovšem s určitými modifikacemi. Zásady sporného řízení jsou v uvedeném ustanovení vymezeny vcelku podrobně, a to včetně pravidel dokazování. Nicméně předmětné ustanovení nelze použít při řízení před žalovaným bez dalšího. Dle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení podle tohoto zákona postupuje podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Ten vymezuje zásady řízení ve svém § 12, takže primárně se má postupovat podle pravidel vymezených zákonem o finančním arbitrovi a subsidiárně podle správního řádu.

[23] Odlišně oproti § 141 správního řádu je v zákoně o finančním arbitrovi upraveno právě dokazování. Dokazování ve sporném řízení správním ovládá dispoziční zásada. Správní orgán tak primárně vychází z těch důkazů, které byly účastníky navrženy. Pokud však důkazy nepostačují ke zjištění stavu věci v souladu s požadavky materiální pravdy, může provést i důkazy jiné (§ 141 odst. 4 správního řádu). Tím dochází k modifikaci zásady materiální pravdy, má-li správní orgán především vycházet z důkazů předloženými účastníky řízení. Oproti tomu v dokazování před žalovaným je důkazní břemeno

navrhovatele omezeno aktivní rolí žalovaného pro obstarávání důkazů (srov. § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Aktivně opatřovat důkazy znamená provést nejen důkazy předložené účastníky řízení, ale i sám zjišťovat další skutečnosti, které by mohly sloužit k objasnění sporu. Provedení důkazů se řídí § 51 a násl. správního řádu.

[24] Nejvyšší správní soud zčásti souhlasí se stěžovatelem v tom, že řízení před žalovaným je sporné řízení ve smyslu § 141 správního řádu. Toto řízení nicméně není vedeno zásadou formální pravdy a zásadou projednací, jak bylo vysvětleno výše. Nadto stěžovatel mylně vychází z přesvědčení, že sporné řízení je primárně vedeno zásadou formální pravdy. Sporné řízení je vedeno zásadou materiální pravdy, která je v rámci dokazování ve smyslu § 141 správního řádu lehce modifikována. Základní povinností správního orgánu je zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. K tomu má správnímu orgánu napomáhat zásadně i účastník řízení, který má poskytnout potřebnou součinnost, popřípadě označit důkazy na podporu svých tvrzení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2019, č. j. 1 Azs 367/2018-34). Rozhodnutí správních orgánů musí vycházet se spolehlivě zjištěného stavu věci.

[25] Na dokazování navazuje i zákonná úprava podání ústního vysvětlení. Dle § 141 odst. 6 věty první správního řádu *„ve sporném řízení může správní orgán vyslechnout účastníka, jestliže dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak“*. V § 12 odst. 5 zákona o finančním arbitrovi je uvedeno, že *„v průběhu řízení je arbitr oprávněn vyžadovat od účastníků řízení předložení veškerých důkazů na podporu jejich tvrzení, a to včetně podání ústního vysvětlení“*. Zákon o finančním arbitrovi tedy obsahuje speciální úpravu, která se v rozsahu, v němž je odlišná od pravidel sporného řízení ve správním řádu, uplatní přednostně. Zákon již detailněji nerozvádí, jak by mělo podání vysvětlení účastníka probíhat, proto se výslech účastníka po čistě technické stránce provede obdobně, jako kdyby šlo o výslech svědka; jelikož však nejde o výslech svědka, nýbrž účastníka, pravidla ohledně povinnosti vypovídat pravdivě a nic nezamlčet a o právních následcích nepravdivé nebo neúplné výpovědi (§ 55 odst. 5 správního řádu) se na vyslýchaného účastníka nevztahují. Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 10. 2013, č. j. 6 As 147/2013-29, plyne, že použitelnost důkazu výsledku účastníka řízení je pro sporná řízení značně omezená. Výslech účastníka není primárně určen k tomu, aby při něm účastník uváděl svá tvrzení o rozhodujících skutečnostech nebo se vyjadřoval k provedeným důkazům. K tomu slouží primárně podání, návrhy nebo jiné procesní úkony. Správní řád stanoví v § 6 odst. 2, že správní orgán postupuje tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady, a dotčené osoby co možná nejméně zatěžuje. Tedy § 141 odst. 6 ve světle § 6 odst. 2 správního řádu naznačuje, že ve sporném řízení nemá být účastník zásadně nucen k osobní účasti na řízení a k osobnímu podávání vyjádření, ledaže zákon stanoví jinak. Zákon o finančním arbitrovi jako *lex specialis* stanoví, že je žalovaný oprávněn v průběhu řízení vyžadovat od účastníků řízení podání ústního vysvětlení (§ 12 odst. 5). Výslech účastníka může za určitých okolností sloužit jako podpůrný prostředek k odstranění nedostatků v dokazování či v tvrzeních účastníků. Zjednodušeně řečeno, přímá komunikace s účastníkem-spotřebitelem, který není profesionál a nemusí být vždy schopen dobře zformulovat své argumenty, může být za určitých okolností vhodným prostředkem k dosažení účelu řízení i k efektivní ochraně práv talového účastníka. Obecně vzato však nelze účastníky řízení před finančním arbitrem „disciplinovat“ nucením k osobní účasti na

pokračování

řízení, nechtějí-li se jej účastnit. I přes speciální úpravu zákona o finančním arbitrovi, podle níž má žalovaný aktivní roli při zjišťování rozhodných skutečností, má žalovaný v první řadě uvážit, zda k rozhodnutí věci v souladu s § 3 správního řádu nepostačí vycházet z písemných podkladů či z jiných důkazů než výsledku účastníka. Výsledku takové úvahy pak musí odpovídat jeho další postup v řízení.

[26] Podle § 14 odst. 1 písm. b) zákona o finančním arbitrovi „*arbitr řízení zastaví usnesením též, jestliže navrhovatel neodstranil přes výzvu arbitra nedostatky návrhu nebo neposkytl přes výzvu arbitra potřebnou součinnost; o tom musí být navrhovatel arbitrem poučen*“. Stěžovatel byl opakovaně poučen o možnosti zastavení řízení; tato podmínka byla nesporně splněna. Sporné je však splnění podmínky potřebnosti součinnosti účastníka. Zákon o finančním arbitrovi ani důvodová zpráva nepodávají detailnější zdůvodnění, čím se myslí „potřebná“ součinnost. Míní se jí zjevně taková součinnost, která je nezbytná k tomu, aby finanční arbitr mohl rozhodnout v souladu s § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi. Zastavení řízení podle druhé z alternativ v § 14 odst. 1 písm. b) zákona o finančním arbitrovi je zjevně (podobně jako zastavení podle první alternativy) jakousi procesní sankcí vůči navrhovateli za to, že svým opomenutím znemožnil, aby si finanční arbitr opatřil informace nezbytné pro rozhodnutí o věci samé. Pokud je návrh navrhovatele neúplný v té míře a takovým způsobem, že na jeho podkladě nelze dále řízení vést, je nasnadě, že řízení musí být zastaveno. „Potřebná“ součinnost by tedy s ohledem na systematiku zákona (jde o jednu ze dvou rovnocenných alternativ, jež jsou důvodem zastavení řízení pro, zjednodušeně řečeno, nedostatečnou kooperaci navrhovatele se žalovaným na řízení) a i na smysl a účel řízení před arbitrem měla být vykládána tak, že její neposkytnutí vedlo k tomu, že návrh nebylo možno meritorně posoudit. Důvodem pro zastavení řízení tedy *a contrario* nemůže být taková nesoučinnost, která sama o sobě nebrání meritornímu posouzení návrhu, třeba i takovému, že bude shledán nedůvodným pro neprokázání rozhodných skutečností.

III. 3. Konkrétní okolnosti součinnosti stěžovatele v řízení před finančním arbitrem

[27] K tomu, aby zastavení řízení podle § 14 odst. 1 písm. b) zákona o finančním arbitrovi bylo zákonné, byl žalovaný v první řadě povinen patřičně vyložit, jaké měl návrh navrhovatele nedostatky a jak měly být odstraněny (viz § 10 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Ačkoliv žalovaný a městský soud tvrdí, že návrh obsahoval vady dle § 10 odst. 1 písm. c) a d) zákona o finančním arbitrovi, nekonkretizují, z jakého důvodu potřebuje finanční arbitr znát údaje o předšmluvní fázi řízení. Ze spisového materiálu plyne, že stěžovatel reagoval na výzvy k podání vysvětlení. Zdůvodnil, že z jeho pohledu nejsou žalovaným vyžadované informace pro posouzení věci relevantní. Pokud chtěl žalovaný na poskytnutí údajů o předšmluvní fázi jednání o pojistné smlouvě trvat, měl navrhovateli vysvětlit, proč je přes navrhovatelovu argumentaci i nadále požaduje. Žalovaný to však neučinil.

[28] Městský soud uvádí (v bodě 76 svého rozsudku), že „*žalobce ani jeho právní zástupce se ani k jednomu ze čtyř nařízených jednání na 6. 12. 2017, 31. 1. 2018, 8. 3. 2018 a 14. 8. 2018 nedostavili (...)*“. To není zcela přesné. Návrh na zahájení řízení o vydání bezdůvodného obohacení byl stěžovatelem podán 4. 1. 2018. Stěžovatel nebyl vyzván k podání ústního vysvětlení na den 6. 12. 2017, neboť řízení před žalovaným nebylo v té době ještě zahájeno.

Z materiálu správního orgánu plyne, že první výzvu k podání ústního vysvětlení učinil žalovaný dne 22. 10. 2018, a termín podání byl sjednán na 2. 11. 2018. Přesné není ani, že se na všechny řízení stěžovatel nedostavil. Dne 12. 12. 2018 byl sepsán úřední záznam o dostavení se stěžovatele bez jeho zástupce k žalovanému. Dne 9. 1. 2018 byl sepsán protokol o podání ústního vysvětlení zástupce, který se dostavil bez stěžovatele k podání ústního vysvětlení.

[29] Stěžovatel po celou dobu řízení komunikoval s žalovaným. Na první výzvu k podání vysvětlení se dostavil, bez svého zástupce. Na druhou výzvu se dostavil pouze zástupce, bez stěžovatele. Stěžovatel žalovaného vyzval k poskytnutí okruhu otázek, které budou vzneseny při ústním jednání. Žalovaný je odmítl poskytnout, protože považoval za potřebné, aby se stěžovatel osobně dostavil k ústnímu vysvětlení. Na to stěžovatel poslal vlastní formulář s podrobnými otázkami směřujícím k předmětné věci. Pro žalovaného byly nedostačující. Následně odkazuje žalovaný na judikát, ze kterého plyne, že pro posouzení platnosti smlouvy je důležité znát okolnosti případu. Svoji argumentaci ale nevztahuje konkrétně na posuzovaný případ ani nevysvětluje, jaké okolnosti potřebuje znát a z jakého důvodu mu nepostačují dosud zjištěné okolnosti případu.

[30] Naproti tomu nelze jednání žalovaného označit za šikanózní. Ačkoliv se žalovaný objektivně dopustil procesních pochybení a míní, že případ stěžovatele je jedním z více obdobných případů tohoto typu, v nichž se užívá obdobné právní argumentace, není patrné, že by jeho jednání vůči stěžovateli bylo nezákonné záměrně. Žalovaný je oprávněn opakovaně vyzývat navrhovatele (stěžovatele) k podání ústního vysvětlení. Vycházel zjevně z právního názoru, že má značně široce definované právo po stěžovateli součinnost požadovat, a nebyla-li poskytnuta, reagoval zastavením řízení. V tom nelze ještě vidět šikanu.

[31] Nejvyšší správní soud zatím věcně neposuzoval, zda podání ústního vysvětlení bylo s ohledem na povahu a předmět řízení natolik potřebné, aby mohlo na základě jeho neposkytnutí být zastaveno řízení. Ze správního spisu ani napadeného rozsudku neplyne, z jakého skutkového či právního důvodu žalovaný shledal podání ústního vysvětlení za potřebné. Prostá „zvědavost“ žalovaného či snaha znát detaily a širší kontext interakce mezi stěžovatelem a institucí by samy o sobě k závěru o zákonnosti požadavku podání ústního vysvětlení nepostačovaly. V dalším řízení bude úkolem žalovaného, aby si ujasnil v intencích shora pospaného závazného právního názoru Nejvyššího správního soudu, zda informace o předmluvní fázi jednání stěžovatele s institucí vskutku nezbytně potřebuje k meritornímu rozhodnutí o stěžovatelově návrhu. Neopomene, že rozhodnutí o návrhu nemusí být nutně vůči stěžovateli vyhovující. Při svém zvažování vezme v úvahu argumentaci stěžovatele, že po skutkové a právní stránce postačuje to, co již jeho návrh obsahuje, a že to, co žalovaný žádá doplnit formou ústního vyjádření, k meritornímu posouzení návrhu není třeba. Poté, co žalovaný výše popsaným způsobem vyhodnotí rozhodné otázky, uváží, zda je i nadále namístě trvat na podání ústního vysvětlení. Pokud dospěje k závěru, že tomu tak je, a stěžovatel ústní vysvětlení nepodá, může být prostor k zastavení řízení podle § 14 odst. 1 písm. b) zákona o finančním arbitrovi. Bylo by pak na žalovaném, aby přezkoumatelně a přesvědčivě odůvodnil, z jakých skutkových nebo právních důvodů bylo v podmínkách řízení o konkrétním návrhu podání ústního

pokračování

vysvětlení o předsmělné fázi jednání o pojistné smlouvě nezbytné pro meritorní posouzení návrhu.

IV. Závěr a náklady řízení

[32] Kasační stížnost je důvodná, a proto Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. S ohledem na důvody zrušení rozsudku přistoupil podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 1 s. ř. s. také ke zrušení žalobou napadeného rozhodnutí žalovaného. Podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 4 s. ř. s. pak vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení.

[33] V dalším řízení je správní orgán vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu (§ 78 odst. 5 ve spojení s § 120 s. ř. s.).

[34] Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek městského soudu, a proto je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti také o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozsudku krajského soudu (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.).

[35] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Protože žalobce měl v řízení o kasační stížnosti i v řízení o žalobě úspěch, má právo na náhradu nákladů těchto řízení.

[36] V řízení před městským soudem vznikly stěžovateli náklady řízení v podobě soudního poplatku ve výši 3000 Kč a odměny jeho zástupkyně Mgr. Lucie Růžičkové, advokátky. Odměna zástupce činí za dva úkony právní služby (převzetí případu a příprava zastoupení; jedno písemné podání ve věci – žaloba) částku 3100 Kč [§ 1 odst. 1, § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a), d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“)], náhrada hotových výdajů pak činí 300 Kč (§ 13 odst. 3 vyhlášky). Protože zástupkyně stěžovatele je plátní daně z přidané hodnoty, odměna se podle § 57 odst. 2 s. ř. s. zvyšuje o částku odpovídající této dani, která činí 21 % z částky 6800 Kč, tedy o 1428 Kč. Náhrada nákladů řízení o žalobě tak činí 11 228 Kč.

[37] V řízení před Nejvyšším správním soudem stěžovateli vznikly náklady řízení v podobě soudního poplatku ve výši 5000 Kč a odměny jeho zástupkyně Mgr. Lucie Růžičkové, advokátky. Odměna zástupce činí za jeden úkon právní služby (podání kasační stížnosti) částku 3100 Kč [§ 1 odst. 1, § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky]. Zástupkyně stěžovatele již byla s věcí seznámena, proto nebylo důvodu přiznávat jí odměnu za převzetí případu a přípravu zastoupení v řízení o kasační stížnosti. Náhrada hotových výdajů pak činí 300 Kč (§ 13 odst. 3 vyhlášky). Protože zástupkyně stěžovatele je plátní daně z přidané hodnoty, odměna se podle § 57 odst. 2 s. ř. s. zvyšuje o částku odpovídající této dani, která činí 21 % z částky, tedy o 714 Kč. Náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti činí celkem 9114 Kč.

[38] Osobě zúčastněné na řízení nebyla ani v řízení o žalobě, ani v řízení u kasační stížnosti uložena žádná povinnost, v souvislosti s níž by jí mohly vzniknout náklady. Nemá proto právo na jejich náhradu (§ 60 odst. 5 věta první s. ř. s.)

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. prosince 2022

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu

OPRAVNÉ USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl předsedou senátu JUDr. Karlem Šimkou v právní věci žalobce: **Ing. J. F.**, zast. Mgr. Lucií Růžickovou, advokátkou se sídlem Jana Růžičky 1165/2a, Praha 4, proti žalovanému: **Finanční arbitr**, se sídlem Legerova 1581/69, Praha 1, za účasti: **NN Životní pojišťovna N. V.**, pobočka pro Českou republiku, IČ: 407 63 587, se sídlem Nádražní 344/25, Praha 5, zast. Mgr. Evou Novákovou, advokátkou se sídlem Ovocný trh 573/12, Praha 1, ve věci žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 6. 2019, č. j. FA/SR/ZP/40/2018-53, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2021, č. j. 9 Af 32/2019-70,

t a k t o :

Výrok IV. rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 12. 2022, č. j. 2 Afs 130/2021-62, **se opravuje** tak, že nesprávně uvedená částka „7114 Kč“ se nahrazuje správnou částkou „11228 Kč“.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem ze dne 30. 12. 2022, č. j. 2 Afs 130/2021-62 (dále „nynější rozsudek“), Nejvyšší správní soud rozhodl o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2021, č. j. 9 Af 32/2019-70.

Podle § 54 odst. 4 s. ř. s. *předseda senátu opraví v rozsudku i bez návrhu chyby v psaní a počtech, jakož i jiné zjevné nesprávnosti. Týká-li se oprava výroku, vydá o tom opravné usnesení (...).*

V písemném vyhotovení nynějšího rozsudku došlo ke zjevné nesprávnosti spočívající v tom, že v jeho výroku IV. soud nesprávně uvedl částku 7114 Kč namísto správných 11 228 Kč. Že jde vskutku o zjevnou nesprávnost, pravděpodobně způsobené opomenutím ponechání nesprávné částky z písemného vyhotovení jiného rozsudku, které bylo použito jako základ písemného vyhotovení nynějšího rozsudku, je patrné z toho, že soud částku 11 228 Kč uvedl a patřičně odůvodnil v části odůvodnění nynějšího rozsudku týkající se nákladů řízení, konkrétně v jeho bodě [36].

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. února 2023

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu